

**СУДЯ
КОНСТИТУЦІЙНОГО СУДУ УКРАЇНИ**

вул. Жилинська, 14. Київ. 01033

Голові
Верховної Ради України

СТЕФАНЧУКУ Р. О.

Шановний Руслане Олексійовичу!

На розгляді Другого сенату Конституційного Суду України перебуває справа за конституційною скаргою Самборської Тетяни Леонідівни щодо відповідності Конституції України (конституційності) приписів статті 309, пункту 2 частини другої статті 428 Кримінального процесуального кодексу України.

Відповідно до приписів частини четвертої статті 59 Закону України „Про Конституційний Суд України“ та для забезпечення повного й об’єктивного розгляду справи прошу Вас висловити позицію стосовно порушених у конституційній скарзі питань.

Додаток: копія конституційної скарги (витяг) на 25 арк.

З повагою

суддя-доповідач

Сергій РІЗНИК

ГОЛОВА ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ

вул. М. Грушевського, 5, м. Київ, 01008. www.rada.gov.ua

Конституційний Суд України

ІНФОРМАЦІЯ

стосовно конституційної скарги Самборської Тетяни Леонідівни щодо відповідності Конституції України (конституційності) статті 309, пункту 2 частини другої статті 428 Кримінального процесуального кодексу України

На лист від 23 жовтня 2025 року № 368-005-02/3892

У зв'язку з розглядом Конституційним Судом України справи за конституційною скаргою Самборської Тетяни Леонідівни щодо відповідності Конституції України (конституційності) статті 309, пункту 2 частини другої статті 428 Кримінального процесуального кодексу України (далі – КПК України) у порядку надання інформації зазначаємо таке.

Конституційна скарга стосується ухвал слідчого судді, які можуть бути оскаржені в апеляційному порядку під час досудового розслідування, постановлення судом касаційної інстанції ухвали про відмову у відкритті касаційного провадження. Суб'єкт права на конституційну скаргу стверджує, що стаття 309, пункт 2 частини другої статті 428 КПК України є неконституційними та суперечать частинам першій, другій статті 3, статті 8, статті 21, статті 22, частинам першій, другій, шостій статті 55, статті 59, частині другій статті 63, частинам першій – третій статті 129 Конституції України.

Суб'єкт права на конституційну скаргу вважає, що оскаржувані положення статей 309, 428 КПК України не містять ефективних засобів юридичного захисту прав та законних інтересів підозрюваного, обвинуваченого. Встановлене статтею 309 КПК України правило є ілюзорним, адже, не дозволяє оскаржити незаконну ухвалу слідчого судді, зокрема на стадії судового провадження, а зміст пункту 2 частини другої статті 428 КПК України підтверджує факт наявності у суддів касаційної інстанції фактично безмежного процесуального простору для

вирішення будь-якої справи без відкриття касаційного провадження, тобто для зловживань і порушень людських прав.

Варто зазначити, що за своїм змістом конституційна скарга не містить детального опису правової позиції скаржника у відповідному кримінальному провадженні, а містить виключно суб'єктивну оцінку судових рішень, крім того, відсутні посилання на мотиви/обґрунтування відповідними судами своїх рішень. Враховуючи, що додатки до конституційної скарги відсутні, немає об'єктивної можливості проаналізувати практику застосування оскаржуваних положень КПК України.

Водночас окреслена в конституційній скарзі правова проблематика та системний юридичний аналіз відповідних положень Конституції України, законів України, правових позицій, викладених у рішеннях Конституційного Суду України та Європейського суду з прав людини (далі – ЄСПЛ), дають змогу дійти таких висновків.

Частиною першою статті 309 КПК України визначено ухвали слідчого судді, які можуть бути оскаржені в апеляційному порядку під час досудового розслідування. А саме, це ухвали про: відмову у наданні дозволу на затримання; застосування запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою або відмову в його застосуванні; продовження строку тримання під вартою або відмову в його продовженні; застосування запобіжного заходу у вигляді домашнього арешту або відмову в його застосуванні; продовження строку домашнього арешту або відмову в його продовженні; застосування запобіжного заходу у вигляді застави або про відмову в застосуванні такого заходу; поміщення особи в приймальник-розподільник для дітей або відмову в такому поміщенні; продовження строку тримання особи в приймальнику-розподільнику для дітей або відмову в його продовженні; направлення особи до медичного закладу для проведення психіатричної експертизи або відмову у такому направленні; арешт майна або відмову у ньому; застосування тимчасових обмежень діяльності юридичної особи та/або тимчасових обмежень в отриманні прав та/або переваг або відмову у застосуванні таких обмежень; тимчасовий доступ до речей і документів, яким дозволено вилучення речей і документів, які посвідчують користування правом на здійснення підприємницької діяльності, або інших, за відсутності яких фізична особа – підприємець чи юридична особа позбавляються можливості здійснювати свою діяльність; відсторонення від посади або відмову у ньому; продовження відсторонення від посади; відмову у здійсненні спеціального досудового розслідування; закриття кримінального провадження на підставі частини дев'ятої статті 284 цього Кодексу.

Під час досудового розслідування також можуть бути оскаржені в апеляційному порядку ухвали слідчого судді про відмову у задоволенні скарги на постанову про закриття кримінального провадження або на рішення слідчого, прокурора про відмову в задоволенні клопотання про закриття кримінального провадження на підставі пункту 9¹ частини першої статті 284 цього Кодексу, про скасування повідомлення про підозру чи відмову у задоволенні скарги на повідомлення про підозру, повернення скарги на рішення, дії чи бездіяльність слідчого, прокурора або відмову у відкритті провадження по ній (частина друга статті 309 КПК України).

Частина третя статті 309 КПК України визначає, що інші ухвали слідчого судді, ніж зазначені в цій статті, оскарженню не підлягають і заперечення проти них можуть бути подані під час підготовчого провадження в суді.

Крім цього, оскарженими в апеляційному порядку можуть бути ухвали слідчого судді, постановлені в порядку частини другої статті 117, частини сьомої статті 583, частини дев'ятої статті 584, частини шостої статті 591 КПК України.

Пунктом 2 частини другої статті 428 КПК України передбачено, що суд касаційної інстанції постановляє ухвалу про відмову у відкритті касаційного провадження, якщо з касаційної скарги, наданих до неї судових рішень та інших документів вбачається, що підстав для задоволення скарги немає.

Відповідно до частин першої, другої статті 55 Конституції України права і свободи людини і громадянина захищаються судом. Кожному гарантується право на оскарження в суді рішень, дій чи бездіяльності органів державної влади, органів місцевого самоврядування, посадових і службових осіб.

Особа вважається невинуватою у вчиненні злочину і не може бути піддана кримінальному покаранню, доки її вину не буде доведено в законному порядку і встановлено обвинувальним вироком суду (частина перша статті 62 Конституції України).

Відповідно до положення частини другої статті 124 Конституції України юрисдикція судів поширюється на всі правовідносини, що виникають у державі. Аналіз цього положення у взаємозв'язку з положеннями частин першої, другої статті 55 Конституції України дає підстави дійти висновку, що судам підвідомчі будь-які звернення фізичної особи щодо захисту своїх прав і свобод. Тому суд не може відмовити у правосудді, якщо громадянин України, іноземець, особа без громадянства вважають, що їх права і свободи порушено чи порушуються, або створено чи створюються перешкоди для їх реалізації, або має місце інше ущемлення прав і свобод (абзац шостий пункту 3 мотивувальної частини Рішення Конституційного Суду України від 23 травня 2001 року № 6-рп/2001).

В абзаці десятому підпункту 2.1 пункту 2 мотивувальної частини Рішення Конституційного Суду України від 08 червня 2022 року № 3-р(II)/2022 зазначено, що в розумінні приписів статей 3, 8, 28, 55, 58, 62, пункту 22 частини першої статті 92 Конституції України у їх взаємозв'язку держава має позитивний обов'язок створювати належні національні організаційно-правові механізми притягнення особи до кримінальної відповідальності, здатні гарантувати всебічну охорону людської гідності, зокрема забезпечувати функціонування та завершення кримінального провадження таким чином, щоб було дотримано найважливіших конституційних гарантій захисту особи від необґрунтованого кримінального переслідування, а саме базового принципу верховенства права і пов'язаних із ним принципів, як-от: презумпція невинуватості, незворотність дії в часі (заборона ретроактивності) кримінального закону, принцип *nullum crimen, nulla poena sine lege* («немає закону – немає злочину, немає закону – немає кари»), а також права викласти свою позицію та права на справедливий судовий розгляд.

Абзацом шостим пункту 2 мотивувальної частини Рішення Конституційного Суду України від 06 квітня 2022 року № 2-р(II)/2022 визначено, що приписи статті 8, частини першої статті 55 Конституції України зобов'язують державу гарантувати на законодавчому рівні кожному можливість реалізації його права на судовий захист. Законодавець має встановити такий обсяг права осіб на судовий захист, який забезпечував би його дієву реалізацію, а відмова судів у реалізації такої можливості може призвести до порушення гарантованого Конституцією України права на судовий захист.

Згідно з пунктом 8 частини другої статті 129 Конституції України однією з основних засад судочинства є забезпечення права на апеляційний перегляд справи та у визначених законом випадках – на касаційне оскарження судового рішення.

Пунктом 1 статті 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (далі – Конвенція) визначено, що кожен має право на справедливий і публічний розгляд його справи упродовж розумного строку незалежним і безстороннім судом, встановленим законом, який вирішить спір щодо його прав та обов'язків цивільного характеру або встановить обґрунтованість будь-якого висунутого проти нього кримінального обвинувачення.

Водночас ЄСПЛ у своїй практиці неодноразово наголошував, що право на справедливий суд, закріплене у статті 6 Конвенції, не є абсолютним. Право на суд може підлягати дозволеним за змістом обмеженням, зокрема щодо умов прийнятності скарг; такі обмеження не можуть зашкоджувати самій суті права доступу до суду, мають переслідувати легітимну мету, а також має бути обґрунтована пропорційність між застосованими засобами та поставленою

метою (пункт 33 рішення у справі «Перетяка та Шереметьєв проти України» від 21 грудня 2010 року).

Правові підходи до створення обмежень щодо доступу до певних видів оскарження узгоджуються із положеннями висновку № 20 (2017) Консультативної ради європейських суддів, у якому зазначається, що країни, які надають необмежене право на оскарження, можуть розглянути можливість запровадження певних механізмів надання дозволу на розгляд скарг чи встановлення процесуальних фільтрів на оскарження таких рішень.

В офіційному тлумаченні частини другої статті 55 Конституції України, викладеному в Рішенні Конституційного Суду України від 14 грудня 2011 року № 19-рп/2011, зазначено, що реалізація конституційного права на оскарження в суді будь-яких рішень, дій чи бездіяльності всіх органів влади, органів місцевого самоврядування, посадових і службових осіб забезпечується в порядку, визначеному процесуальним законом.

У такий спосіб здійснюється право на суд, яке відповідно до практики ЄСПЛ включає, крім права ініціювати провадження, право на вирішення спору судом (рішення у справі «Кутіч проти Хорватії» від 1 березня 2002 року).

ЄСПЛ неодноразово наголошував, що, застосовуючи процесуальні норми, національні суди повинні уникати як надмірного формалізму, який може вплинути на справедливість провадження, так і надмірної гнучкості, яка призведе до анулювання вимог процесуального законодавства (рішення у справі «Волчлі проти Франції» від 26 липня 2007 року).

З 2012 року кримінальним процесуальним законом запроваджено новий інститут оскарження рішень, дій чи бездіяльності слідчого, прокурора під час досудового розслідування. Зокрема, запроваджено здійснення судового контролю слідчим суддею на стадії досудового розслідування для виконання процесуальних завдань кримінального провадження та захисту прав, свобод і інтересів людини. Перевірка законності та обґрунтованості рішень, прийнятих слідчим суддею на стадії досудового розслідування, можливість їх оскарження в апеляційному порядку передбачені главою 26 КПК України. Право на оскарження є запорукою забезпечення захисту прав і законних інтересів учасників кримінального провадження.

Легітимна мета правового інституту слідчого судді як засобу процесуального контролю на стадії досудового розслідування та ухвалені ним рішення за своєю юридичною природою відрізняються від інших процесуальних рішень суду. Встановлення процесуальних фільтрів на такі рішення обумовлено вимогами процесуального законодавства та відповідає нормам КПК України,

пункту 8 частини другої статті 129 Конституції України, а також в розумінні Консультативної ради європейських суддів є прийнятним.

Звертаємо увагу, що зміст конституційної скарги зводиться до висловлення суб'єктом права на конституційну скаргу незгоди з рішеннями відповідних учасників кримінального провадження. Перевірка правильності застосування органами досудового розслідування та судами норм закону не належить до повноважень Конституційного Суду України та є компетенцією судів загальної юрисдикції. Водночас за подібними та аналогічними конституційними скаргами Конституційний Суд України постановляв ухвали про відмову у відкритті конституційного провадження або про закриття конституційного провадження (*Ухвала Другого сенату Конституційного Суду України від 26 червня 2018 року № 23-у (II)/2018, Ухвала Другого сенату Конституційного Суду України від 17 липня 2019 року № 16-у (II)/2019, Ухвала Другого сенату Конституційного Суду України від 03 вересня 2025 року № 2-уп(II)/2025*).

Руслан СТЕФАНЧУК

ЄАС ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ
Підписувач: Стефанчук Руслан Олексійович
Сертифікат: 04AF212836405D9904000000F81831002390EC00
Дійсний до: 05.01.2028 0:00:00

Апарат Верховної Ради України
30/7-2026/38843 від 23.02.2026

2156403

Онлайн сервіс створення та перевірки кваліфікованого та удосконаленого електронного підпису

ПРОТОКОЛ
створення та перевірки кваліфікованого та удосконаленого електронного підпису

Дата та час: 12:56:12 23.02.2026

Назва файлу з підписом: Документ_2156403.pdf.p7s

Розмір файлу з підписом: 10.8 КБ

Назва файлу без підпису: Документ_2156403.pdf

Розмір файлу без підпису: 682.6 КБ

Результат перевірки підпису: Підпис створено та перевірено успішно. Цілісність даних підтверджено

Підписувач: Стефанчук Руслан Олексійович

П.І.Б.: Стефанчук Руслан Олексійович

Країна: Україна

РНОКПП: 2769509430

Організація (установа): Верховна Рада України

Час підпису (підтверджено кваліфікованою позначкою часу для підпису від Надавача): 12:32:16 23.02.2026

Сертифікат виданий: КНЕДП ДПС

Серійний номер: 04AF212836405D9904000000F81831002390EC00

Тип носія особистого ключа: ЗНКИ е.ключ ІІТ Алмаз-1К

Серійний номер носія особистого ключа: Не визначено

Алгоритм підпису: ДСТУ 4145

Тип підпису: Кваліфікований

Тип контейнера: Підпис та дані в окремих файлах (CAAdES detached)

Формат підпису: З повними даними для перевірки (CAAdES-X Long)

Сертифікат: Кваліфікований

Версія від: 2026.02.19 13:00